

เอกสารประกอบการพิจารณา

ญัตติ

เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษา
และจัดทำข้อเสนอในการส่งเสริมเยาวชนให้เป็นพลเมือง
ที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย
เพิ่มเติม (Supplement) จาก อ.พ. 11/2567

อ.พ. 13/2567 สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง

อ.พ. 13/2567
สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง

อ.พ. 11/2567
สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

ญัตติ

เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษา
และจัดทำข้อเสนอในการส่งเสริมเยาวชนให้เป็นพลเมือง
ที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย
(นายปรีชัฐ วัชรสินธุ และนายฉัตร สุภัทรวณิช เป็นผู้เสนอ)
เพิ่มเติม (Supplement) จาก อ.พ. 11/2567

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมานิช อินทิม

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสาววิภารัตน์ ฤทธิยา

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 3

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายวิชาญ ทราโยอ่อน

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นายณัฐพล ยิ่งกล้า

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นายรณชัย โตสมภาค

วิทยากรชำนาญการ

นางมัลลิกา สมบัติศิริ

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวเมษณีญา สนวนทรัพย์

เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส

นางสาวอชฌา ไตรมาลัย

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางเสาวภา วาสนา

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นายกันตภณ สุคันธพงษ์

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

มกราคม 2567

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กลไกสำคัญที่จะทำให้กระบวนการทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ประชาชนต้องมีคุณสมบัติที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อหลักการประชาธิปไตย เช่น มีความสนใจ กระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมือง หรือติดตาม ควบคุม และตรวจสอบการทำงานของรัฐอย่างจริงจัง เป็นต้น

“การมีส่วนร่วม” เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนจึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้ปกครอง และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมืองในหลายรูปแบบ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เยาวชนมีความสนใจ กระตือรือร้นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จากแต่ก่อนที่เริ่มจากกิจกรรมของนักเรียนนักศึกษาที่มักจะเกี่ยวข้องกับการเรียกร้องเรื่องราวที่กระทบต่อการศึกษาในระดับโรงเรียน ปัจจุบันได้ยกระดับไปสู่ระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยได้พยายามแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ แต่ไม่ได้ถูกรับฟังเท่าที่ควร ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องเสนอญัตติขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาและจัดทำข้อเสนอในการส่งเสริมเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย

การส่งเสริมเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยนั้น ควรเริ่มจากการทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “พลเมือง” ให้ถูกต้องตรงกัน ซึ่งหมายถึง “คนที่เป็นพลกำลังของบ้านเมือง ไม่เป็นภาระให้กับคนอื่น แต่สามารถพึ่งตนเองและช่วยเหลือสังคมได้” โดยมีประเด็นควรพิจารณา ดังนี้

1. แนวทางในการเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของเยาวชน เช่น 1) การทบทวนคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยลดอายุขั้นต่ำให้น้อยกว่ายี่สิบห้าปี 2) สร้างพื้นที่ประชาธิปไตยในโรงเรียนผ่านกิจกรรม “สถานักเรียน” อย่างจริงจังทุกโรงเรียน เพราะเป็นทั้งเครื่องมือและยุทธวิธีสำคัญเพื่อขัดเกลาเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนัก นำไปสู่ความยึดมั่นผูกพันต่อสังคมและประเทศชาติในฐานะพลเมืองผู้มีความสำนึกรับผิดชอบ ซึ่งเป็นผลลัพธ์และเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาพลเมืองที่ยั่งยืน เป็นต้น

2. แนวทางในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน เช่น โรงเรียนต้องกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียนให้ชัดเจน เพื่อแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ต้องการจะขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมือง โดยให้ครู นักเรียน และชุมชนโดยรอบได้รับทราบเพื่อเป็นแนวปฏิบัติของโรงเรียนที่ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน ซึ่งควรใช้กระบวนการในการตัดสินใจร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนให้เรียนรู้ นอกห้องเรียน นอกเหนือไปจากการเรียนรู้ปกติ เปิดโอกาสให้มีการเข้าร่วมในการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยสะท้อนให้นักเรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของความเป็นพลเมืองในชีวิตจริง เป็นต้น

3. ส่งเสริมให้เยาวชนพัฒนาความคิดอย่างเป็นระบบ โดยฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างอิสระภายใต้หลักการข้อเท็จจริงและสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่โดยปราศจากการครอบงำทางความคิด เพื่อปลูกฝังให้สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของพลเมือง โดยเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมพร้อมทั้งรับฟังและเคารพต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง

นอกจากนี้ ได้นำเสนอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ การศึกษาวิชาความเป็นพลเมืองและระบบสภานักเรียนในสหราชอาณาจักร และเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งของสภาล่าง (Lower House) ในต่างประเทศ เพื่อประกอบการพิจารณาผู้ตติตั้งกล่าว

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้แทนราษฎร	ก
ส่วนที่ 1 สารสำคัญคดี เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา ศึกษาและจัดทำข้อเสนอในการส่งเสริมเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วม ในระบอบประชาธิปไตย (นายพริษฐ์ วัชรสินธุ และนายฉัตร สุภัทรวณิช เป็นผู้เสนอ)	1-1
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	2-1
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณา	3-1
1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่	3-1
2) การศึกษาวิชาความเป็นพลเมืองและระบบสถานศึกษาในสหราชอาณาจักร	3-4
3) เณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งของสภาล่าง (Lower House) ในต่างประเทศ	3-6

ส่วนที่ 1

สาระสำคัญ

ญัตติ เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาและจัดทำข้อเสนอ
ในการส่งเสริมเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย
(นายพริษฐ์ วัชรสินธุ และนายฉัตร สุภัทรวณิช เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาและจัดทำข้อเสนอในการส่งเสริม
เยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย

เหตุผล

ประชาชนทุกคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง ล้วนเป็นหุ้นส่วนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน
ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ในระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ประชาชนทุกคนจึงมีสถานะเป็นพลเมือง
ที่มีสิทธิและอำนาจในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศ โดยหากเราต้องการให้ประชาชนทุกคนใช้
สิทธิพลเมืองอย่างเต็มที่เพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตประเทศ การมีส่วนร่วมดังกล่าวควรได้รับการส่งเสริม
ตั้งแต่สมัยที่ทุกคนยังเป็นเด็กและเยาวชน

แม้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เราสังเกตเห็นว่าเยาวชนมีความตื่นตัวสูงต่อประเด็นสาธารณะ และได้
พยายามแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อสะท้อนความฝันและความต้องการของเขา แต่เยาวชน
จำนวนมากยังมีความรู้สึกกลัวเสียงของเขาไม่ได้ถูกรับฟังเท่าที่ควรในกระบวนการตัดสินใจทั้งในรั้วโรงเรียน
และในการกำหนดนโยบายสาธารณะในสังคมภาพรวม

การเปิด “พื้นที่” ให้เยาวชนสามารถมีบทบาทมากขึ้นในการออกแบบสังคมผ่านกลไกที่แตกต่าง
หลากหลาย และการสร้าง “สภาพแวดล้อม” ที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีทักษะและรู้สึกปลอดภัยในการขับเคลื่อน
การเปลี่ยนแปลงที่เขาปรารถนาอยากเห็นในสังคม จึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมเยาวชนให้เป็นพลเมือง
ที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย

แนวทางในการเปิด “พื้นที่” การมีส่วนร่วมของเยาวชนอาจรวมถึง (แต่ไม่จำกัดอยู่เพียง) แนวทาง
ดังต่อไปนี้

1. การปรับเกณฑ์ให้เยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการกำหนดนโยบายใน “พื้นที่เดียวกัน”
กับผู้ใหญ่โดยตรง เช่น การทบทวนเกณฑ์เพื่อลดอายุขั้นต่ำในการลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับชาติหรือท้องถิ่น
 เป็นต้น

2. การสร้าง “พื้นที่พิเศษ” ให้เยาวชน เพื่อเป็นสะพานเชื่อมกับพื้นที่หรือกลไกทางการเมือง และนโยบายทั่วไป เช่น การปฏิรูปสภาเด็กและเยาวชนให้ตอบสนองความต้องการของเยาวชนมากขึ้น รวมถึง การเพิ่มบทบาทและอำนาจในการผลักดันนโยบาย เป็นต้น

3. เปิด “พื้นที่สถานศึกษา” ให้นักเรียนและนักศึกษามีส่วนร่วมในการออกแบบการศึกษา และกติกา ในโรงเรียน เช่น การเพิ่มบทบาทนักเรียนในโครงสร้างการบริหารจัดการสถานศึกษา การเปิดให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการประเมินโรงเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา เป็นต้น

แนวทางในการสร้าง “สภาพแวดล้อม” ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนอาจรวมถึง (แต่ไม่จำกัด อยู่เพียง) แนวทางดังต่อไปนี้

1. เพิ่มทักษะให้เยาวชนในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง (เช่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม) ผ่านการปฏิรูปการศึกษาในทุกกระดับ รวมถึงส่งเสริมให้มีการทดลองทำจริงในพื้นที่ปฏิบัตินอกห้องเรียน

2. สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องถึงการวางบทบาทที่เหมาะสมในการเป็น “พี่เลี้ยง” ที่ช่วยสนับสนุนเยาวชน โดยไม่ครอบงำหรือปิดกั้นเยาวชนด้วยความคิดของตนเอง

3. คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของเยาวชน เพื่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยน ความเห็นและการมีส่วนร่วม

เพื่อจัดทำข้อเสนอที่ครอบคลุมและตอบโจทย์การส่งเสริมเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมใน ระบอบประชาธิปไตย จึงเห็นสมควรว่าสภาผู้แทนราษฎรควรศึกษาและรับฟังทุกมุมมองอย่างรอบด้าน

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

ปฏิญญาสิทธิฉบับแรกโดยสหภาพช่วยเหลือเด็กสากลในเมืองเจนีวาเมื่อปี พ.ศ. 2466 และได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสันนิบาตชาติในปี พ.ศ. 2467 ภายใต้ชื่อกฎบัตรสวัสดิภาพเด็กโลก ปฏิญญาด้านสิทธิเด็กได้รับการประกาศโดยองค์การสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2502 และเป็นพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ให้การรับรองในปี พ.ศ. 2532 ข้อ 12 ของอนุสัญญาฯ ระบุว่าเด็กมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อชีวิตของตนเอง และสามารถสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะในโรงเรียนหรือชุมชน ข้อนี้ยืนยันว่าเด็กเป็นบุคคลซึ่งเปี่ยมพร้อมด้วยสิทธิในการแสดงความคิดเห็นในทุกประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อพวกเขา และกำหนดให้ความคิดเห็นดังกล่าวต้องได้รับการรับฟังและให้นำหนักอย่างเหมาะสม กฎข้อนี้ตระหนักถึงศักยภาพของเด็กเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนทัศนคติและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง และเป็นตัวการในการสร้างความเปลี่ยนแปลง สิทธิดังกล่าวนี้ว่าด้วยการที่เด็กควรได้รับข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวเลือกที่มีอยู่ และผลกระทบของตัวเลือกนั้น ๆ เพื่อให้พวกเขาสามารถตัดสินใจบนฐานของการมีข้อมูลเพียงพอและเป็นอิสระ การให้ข้อมูลช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะ ความมั่นใจ และความมีวุฒิภาวะในการแสดงความคิดเห็นและสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ ข้อ 15 ยังระบุว่า เด็กมีสิทธิในการจัดตั้งและเข้าร่วมสมาคมตลอดจนสามารถรวมกลุ่มอย่างสันติ ทั้งสองกรณีข้างต้น สะท้อนถึงโอกาสในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เข้าร่วมกับกระบวนการทางการเมือง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งสองสิ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการใช้สิทธิของตนในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย¹

ประเด็นการมีส่วนร่วมของเยาวชน

การรับฟังและเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเมื่อเยาวชนมีส่วนร่วม รัฐบาลจะได้ประโยชน์จากความรู้ความเชี่ยวชาญของเยาวชนแต่ละคนหลากหลายสาขา ในขณะที่เดียวกันเยาวชนเหล่านั้นสามารถใช้สิทธิพลเมืองของตนเองและช่วยให้สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของเยาวชนยังส่งเสริมการพัฒนาเชิงบุคคลและให้ความรู้ทางทฤษฎีและทักษะในการปฏิบัติแก่เยาวชนอีกด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากที่กล่าวมา เยาวชนยังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการติดตามข้อมูลข่าวสารด้านการเมือง ตรวจสอบการทำงาน และพฤติกรรมของนักการเมือง สนับสนุนผู้สมัครและพรรคการเมืองที่ดี ต่อต้านนักการเมืองที่ไม่ดี รวมทั้ง

¹แบร์รี เช็คโคเวย์. (2554). การมีส่วนร่วมของเยาวชนคืออะไร. สืบค้น 29 มกราคม 2567 จาก

https://www.goethe.de/resources/files/pdf229/checkoway_2011_what_is_youth_participation_th.pdf

ให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาประเทศ เช่น เสียภาษี ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี คัดค้านนโยบายที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวม โดยศึกษาข้อเท็จจริงอย่างถี่ถ้วนแล้วนำเสนอปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ชุมนุมคัดค้านโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ร่วมกันปกป้องสิทธิของตนไม่ให้ถูกละเมิด และเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องทางการเมืองให้กับประชาชนทั่วไปหรือเยาวชนในท้องถิ่นของตน

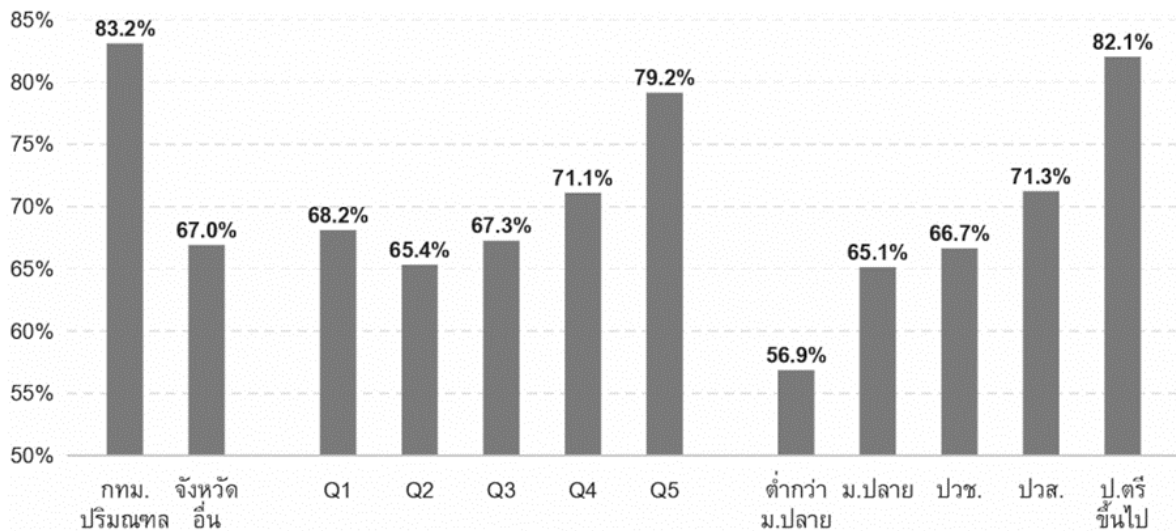
สำหรับประเทศไทยนั้นปัจจุบันตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้สิทธิเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบในหลายรูปแบบ ยกตัวอย่างเช่น ใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงคะแนนเสียง ทั้งระดับประเทศหรือระดับท้องถิ่นเมื่อมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ เพื่อเลือกตั้งผู้แทนและนโยบายที่ตนเองสนับสนุน สิทธิการออกเสียงประชามติ สิทธิเข้าร่วมชุมนุมโดยสงบเพื่อเรียกร้องสิทธิหรือแสดงพลังทางการเมือง การเข้าชื่อเสนอกฎหมายหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญ ติดตามตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองหรือพรรคการเมือง การเข้าร่วมองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านสิทธิพลเมือง สิทธิเยาวชน การร่วมแสดงความคิดเห็นต่อ นโยบายสาธารณะผ่านช่องทางออนไลน์และโซเชียลมีเดีย

เป็นที่น่าสังเกตว่าเยาวชนของไทยยังไม่สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ต้องรอให้มีอายุครบตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด คือไม่น้อยกว่า 25 ปี นับถึงวันเลือกตั้ง ในขณะที่หลายประเทศในสหภาพยุโรป เช่น เยอรมนี ฝรั่งเศส โปรตุเกส เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์ นอร์เวย์ สวีเดน เดนมาร์ก ออสเตรีย ออสเตรีย เบลเยียม แคนาดา ศรีลังกา และเกาหลีใต้ เป็นต้น กำหนดเกณฑ์อายุของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ที่อายุ 18 ปี จึงนับว่าเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับการนำประเด็นการกำหนดเกณฑ์อายุของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาศึกษาและรับฟังมุมมองอย่างรอบด้าน

ประเทศไทยยังมีพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาศาสนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มีจุดมุ่งหมายให้มีการพัฒนาเด็กและเยาวชนในวิถีทางประชาธิปไตย รู้จักเคารพสิทธิผู้อื่น รวมทั้งเคารพกฎกติกาของสังคม รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการอาสาสมัคร มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ โดยคำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและประชาคมท้องถิ่น รวมทั้งยังส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดกรุงเทพ และระดับประเทศ ซึ่งการส่งเสริมการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนเป็นส่วนหนึ่งที่เยาวชนสามารถ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผ่านโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของสภาเด็กและเยาวชนตามกรอบและภารกิจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว นอกจากนี้ สภาเด็กและเยาวชนยังเป็นหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างรัฐกับเยาวชน โดยจะเป็นศูนย์กลางรับข้อมูลจากจังหวัดต่าง ๆ นำมาสะท้อนไปสู่ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในระดับนโยบายแล้ว ขยายผลต่อไป รวมทั้งยังทำงานร่วมกับหลาย ๆ องค์กร เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) กรมอนามัย คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือแม้กระทั่งองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์อีกด้วย

ประเด็นการตื่นตัวทางการเมืองของเด็กและเยาวชน

จากผลสำรวจของศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว หรือคิด for คิตส์ ซึ่งเป็นศูนย์วิจัยและสื่อสารความรู้เพื่อตอบโจทย์อนาคตประเด็นเด็กและเยาวชนพบว่าในเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2565 เด็กและเยาวชนตื่นตัวทางการเมืองมากที่สุดเท่าที่เคยปรากฏในรอบหลายทศวรรษ โดยเยาวชนอายุ 15-25 ปี ถึงร้อยละ 68.8 สนใจติดตามการเมืองค่อนข้างมากถึงมากที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นเกือบทั้งหมดยังเห็นว่าสิทธิเสรีภาพทางการเมืองอันได้แก่ เสรีภาพในการแสดงออก (ร้อยละ 82.9) เสรีภาพทางความคิด (ร้อยละ 82.7) เสรีภาพในการรวมตัวและการชุมนุม (ร้อยละ 79.2) และสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง (ร้อยละ 75.8) สำคัญสำหรับตนเองค่อนข้างมากถึงมากที่สุด โดยเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตื่นตัวทางการเมืองมากกว่าในจังหวัดอื่น ความตื่นตัวนี้ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ครัวเรือนและระดับการศึกษาที่สูงขึ้นด้วย ข้อมูลประกอบจากภาพที่ 1 สัดส่วนของเยาวชนอายุ 15-25 ปีที่สนใจติดตามการเมืองค่อนข้างมากถึงมากที่สุด แยกตามที่อยู่ปัจจุบัน ควินไทล์รายได้ครัวเรือน และระดับการศึกษา

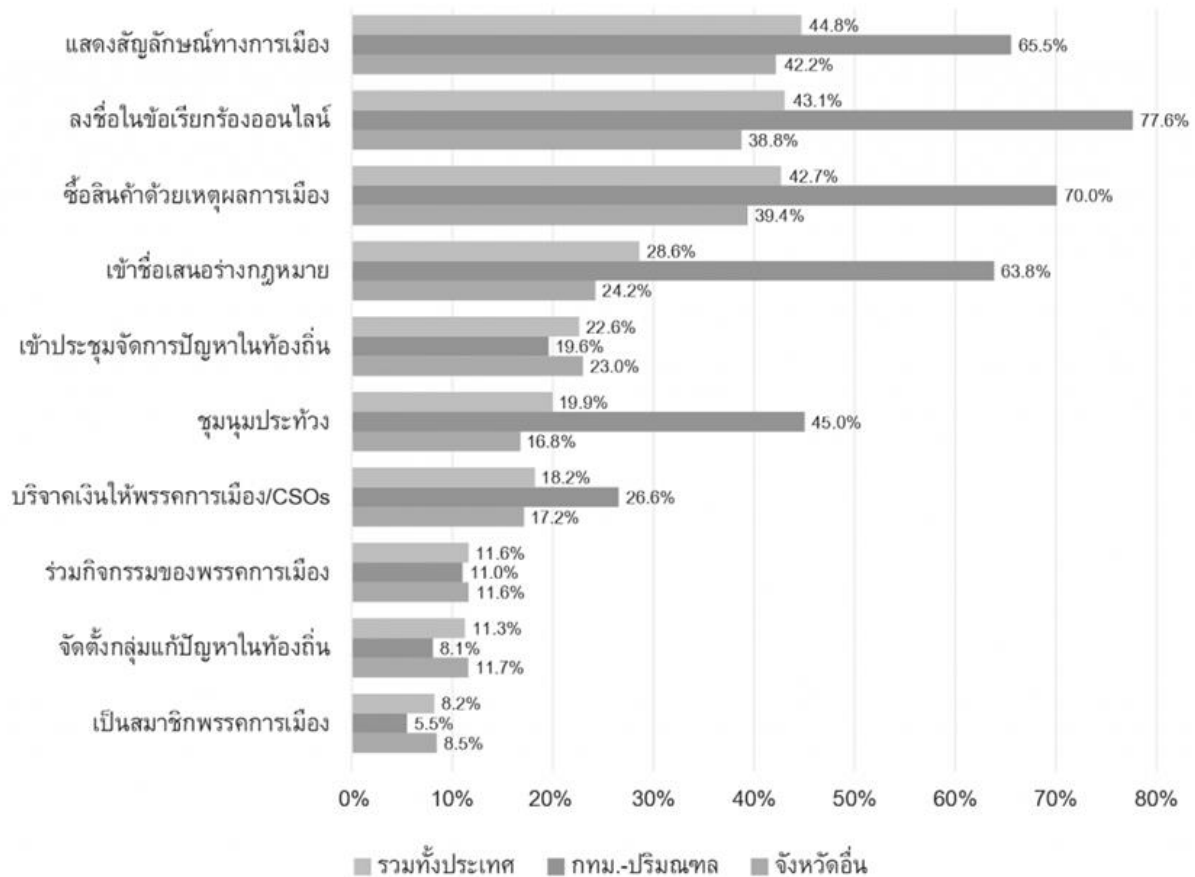

ภาพที่ 1 สัดส่วนของเยาวชนอายุ 15-25 ปีที่สนใจติดตามการเมืองค่อนข้างมากถึงมากที่สุด แยกตามที่อยู่ปัจจุบัน ควินไทล์รายได้ครัวเรือน และระดับการศึกษา

ที่มา: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2022, โดย ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิตส์), 2566, สืบค้น จาก <https://kidforkids.org/child-and-family-situation-report-2022/political-participation/>

การมีส่วนร่วมของเยาวชนเน้นมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นปัจเจกชนไม่ผ่านองค์กรจัดตั้ง และตอบสนองสถานการณ์เฉพาะเรื่อง กระแสความตื่นตัวทางการเมืองข้างต้นถูกแสดงออกผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนอย่างกว้างขวาง กระตือรือร้น และทรงพลังทั้งในโลกจริงและโลกออนไลน์ จากผลสำรวจของศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิตส์) พบว่าเยาวชนอายุ 15-25 ปี ถึงร้อยละ 71.7 เคยมีส่วนร่วมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยมักเคยมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เป็นปัจเจกชน

ไม่ผ่านองค์กรจัดตั้ง และตอบสนองสถานการณ์เฉพาะเรื่องในยามที่ต้องการ เช่น การแสดงสัญลักษณ์ทางการเมือง (ร้อยละ 44.8) การลงชื่อในข้อเรียกร้องออนไลน์ (ร้อยละ 43.1) การซื้อหรือดื้อซื้อสินค้าด้วยเหตุผลทางการเมือง (ร้อยละ 42.7) และการเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย (ร้อยละ 28.6) มากกว่ามีส่วนร่วมในรูปแบบรวมกลุ่มและผ่านองค์กรจัดตั้ง เช่น การชุมนุมประท้วง (ร้อยละ 19.9) การซื้อสินค้าหรือบริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือองค์กรประชาสังคม (ร้อยละ 18.2) การร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง (ร้อยละ 11.6) และการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (ร้อยละ 8.2) ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวปรากฏชัดในกลุ่มเยาวชนเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากกว่า ขณะที่เยาวชนจังหวัดอื่นจะเคยร่วมกิจกรรมและเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ตลอดจนร่วมกิจกรรมระดับท้องถิ่น เช่น การเข้าประชุมเพื่อจัดการปัญหาและการจัดตั้งกลุ่มเพื่อลงมือแก้ปัญหาในท้องถิ่น เป็นสัดส่วนที่สูงกว่าเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดูข้อมูลประกอบจากภาพที่ 2 สัดส่วนของเยาวชนที่เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละรูปแบบ แยกตามที่อยู่ปัจจุบัน

ภาพที่ 2 สัดส่วนของเยาวชนที่เคยมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละรูปแบบ แยกตามที่อยู่ปัจจุบัน

ที่มา: รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว 2022, โดย ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์), 2566, สืบค้น จาก <https://kidforkids.org/child-and-family-situation-report-2022/political-participation/>

การประชุมประทั่วของเด็กและเยาวชนเรียกร้องประเด็นหลากหลายทั้งที่เป็นผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มของผู้ชุมนุมเองและผลประโยชน์ร่วมของสังคม ตัวอย่างกลุ่มการประชุม เช่น

- **กลุ่มนักเรียนเลว:** เรียกร้องประเด็นปัญหาในระบบการศึกษา และสิทธิเด็กและเยาวชน ผู้ชุมนุมกลุ่มหลักเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
- **กลุ่มทะลุแก๊ส:** เรียกร้องประเด็นปัญหาปากท้อง การใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐ และการขับไล่รัฐบาล ผู้ชุมนุมกลุ่มหลักเป็นเด็กและเยาวชนในครัวเรือนรายได้ต่ำที่หลุดจากระบบการศึกษาและการจ้างงาน
- **กลุ่มทะลุฟ้า:** เรียกร้องประเด็นหลากหลาย ครอบคลุมทั้งประชาธิปไตย การพัฒนา สิ่งแวดล้อม และการขับไล่รัฐบาล
- **กลุ่มเยาวชนปลดแอก และกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม:** เรียกร้องประเด็นปัญหาประชาธิปไตยและมุ่งขับไล่รัฐบาลเป็นหลัก ผู้ชุมนุมกลุ่มหลักเป็นนิสิตนักศึกษาและคนรุ่นใหม่
- **กลุ่มทะลุวัง:** เน้นสอบถามความเห็นสาธารณะเกี่ยวกับปัญหาประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

ประเด็นการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีบทบาทในการแสดงออกและออกแบบสังคม

เยาวชนคือกลุ่มวัยที่เป็นกลุ่มพลังสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศการดำเนินงานพื้นที่สร้างสรรค์นับเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้วัยรุ่นพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เยาวชนเป็นวัยที่รักอิสระ อยากทำอะไรได้ด้วยตัวของตัวเอง อยากมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเริ่มมีความคิดอ่านของตนเอง เป็นตัวของตัวเอง ต้องการการยอมรับ มีความอยากรู้อยากเห็น อยากลอง เมื่อความสามารถเพิ่มขึ้น ร่างกายเจริญเติบโตขึ้น สิ่งต่าง ๆ รอบตัวน่าสนใจและท้าทายความสามารถ พื้นที่สร้างสรรค์ จึงสามารถตอบโจทย์ในการช่วยให้เยาวชนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีโอกาสได้ทดลองสิ่งต่างๆ ในขอบเขตที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนรู้จักและเข้าใจตนเอง ค้นพบศักยภาพและความชอบของตน อันจะทำให้ก้าวสู่ผู้ใหญ่ได้ด้วยความภาคภูมิใจ

การประชุมประทั่วที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสะท้อนว่าเด็กและเยาวชนขาดช่องทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและนโยบายสาธารณะที่เป็นทางการและมีความหมาย โดยเยาวชนไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งเป็นผู้กำหนดนโยบายเอง อีกทั้งเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ยังไม่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมทางตรงด้วยวิธีอื่น เมื่อประกอบกับการที่เด็กและเยาวชนมีทรัพยากรทางการเมืองน้อยจึงสามารถมีอิทธิพลต่อกระบวนการนโยบายได้จำกัดมาก

ประเทศไทยได้จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน (สภาเยาวชน) ในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศรวม 8,781 แห่ง ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาจนถึงปัจจุบัน สภาเด็กและเยาวชนถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่หลายประเทศและหน่วยงานทั่วโลกนิยมใช้ขยายการมีส่วนร่วมของเยาวชน โดยเปิดโอกาสให้ที่ประชุมผู้แทนเยาวชนแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลนโยบายร่วมกับผู้กำหนดนโยบายหลายครั้ง สภาเด็กและเยาวชนยังอาจทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย แต่สภาเด็กและเยาวชนในประเทศไทยกลับมีปัญหาการดำเนินหลายประการ ดังนี้

1. ขาดความเป็นตัวแทนที่ดี: กฎหมายจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนกำหนดให้คณะกรรมการสภาระดับตำบล เทศบาล และเขตมาจากการคัดเลือกกันเองของเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 25 ปี ทุกคนในพื้นที่ จากนั้น คณะบริหารเหล่านี้ก็คัดเลือกกันเองเป็นคณะบริหารระดับอำเภอ จังหวัด และประเทศขึ้นไปตามลำดับ อย่างไรก็ตาม กฎหมายมิได้กำหนดว่าการคัดเลือกกันเองดังกล่าวมีกระบวนการอย่างไร ในทางปฏิบัติคณะกรรมการสภาหลายแห่ง ถูกภาครัฐเลือกมาจากผู้นำนักเรียน-นักเรียนดีเด่นที่โรงเรียนเสนอ หรือลูกหลานของผู้นำท้องถิ่น ส่วนในพื้นที่ ที่มีการเลือกตั้ง ก็มีมาจากการเลือกโดยเยาวชนวงจำกัดมาก จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสภา พบว่าบางแห่ง มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงหลักสิบคนเท่านั้น เพราะหน่วยงานที่รับผิดชอบมิได้จัดการเลือกตั้งให้เข้าถึงได้ง่าย และประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนรับรู้อย่างทั่วถึง

เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งแล้ว คณะบริหารสภายังขาดการรับฟังและร่วมมือกับเด็กและเยาวชนนอกสภา อย่างเพียงพอ เนื่องจากมีภาระงานที่ภาครัฐสั่งการลงมาและมีทรัพยากรจำกัด ในแง่ที่คณะกรรมการ จึงไม่ยึดโยงกับเด็กและเยาวชนวงกว้าง และอาจไม่สามารถสะท้อนความคิดเห็นของพวกเขาได้อย่างเหมาะสม

2. ขาดอิสระในการดำเนินงาน: สภาเด็กและเยาวชนถูกพัฒนาขึ้นบนหลักการ “เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” แต่ในความเป็นจริง กรมกิจการเด็กและเยาวชนกลับใช้อำนาจควบคุมนโยบาย โครงการ และงบประมาณของสภา อย่างเข้มงวด เข้าทำนอง “ผู้ใหญ่สั่ง เด็กต้องทำตาม” เสียมากกว่า ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว (คิด for คิดส์) ได้พูดคุยกับตัวแทนสภา พบว่ากรมกิจการเด็กและเยาวชนหรือบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดมักกดดันไม่ให้สภาแสดงจุดยืนที่แตกต่าง และกำหนดมาแล้วว่างบประมาณส่วนใหญ่ที่สภาได้รับจะต้อง นำไปใช้ทำโครงการอะไร เพื่อเป้าหมายอะไร โดยอาจเปิดโอกาสให้สภาตัดสินใจรายละเอียดเองบางส่วน หรือให้คณะกรรมการสภาแค่จัดและเข้าร่วมโครงการตามคำสั่ง บางครั้งได้เพียงร่วมถ่ายภาพเท่านั้น นอกจากนี้ แม้สภาอาจเสนอโครงการได้เองภายใต้กรอบงบประมาณที่เหลืออยู่ แต่หากกรมกิจการเด็กและเยาวชนหรือ บ้านพักเด็กไม่เห็นด้วย ก็จะไม่อนุมัติโครงการให้

3. ขาดบทบาทเชิงนโยบาย: กฎหมายจัดตั้งกำหนดให้สภาเด็กและเยาวชนทำหน้าที่ให้ข้อมูลและความเห็น ในประเด็นนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนต่อหน่วยงานรัฐ แต่ในทางปฏิบัติสภามีบทบาทเชิงนโยบายได้น้อย เพราะขาดอำนาจและเครื่องมือที่จะเอื้อให้ผู้กำหนดนโยบายรับฟังสภาอย่างจริงจัง เยาวชนกับ “ผู้หลักผู้ใหญ่” ในภาครัฐมีความเหลื่อมล้ำเชิงอำนาจสูงมากภายใต้โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย ฉะนั้น หากไม่ “ติดอาวุธ” ให้สภาที่ยากที่สภาจะมีส่วนร่วมได้อย่างมีความหมาย ตัวอย่างอาวุธข้างต้น ได้แก่ การกำหนด ให้มีผู้แทนสภาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการของรัฐบาล เพื่อให้มีอำนาจร่วมปรึกษาหารือและตัดสินใจ นโยบายโดยตรง แต่ปัจจุบันมีคณะกรรมการลักษณะดังกล่าวเพียงชุดเดียว คือ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนา เด็กและเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งมีผู้แทนสภาเพียง 3 คนจากจำนวนกรรมการทั้งหมด 28 คน และถูกเรียกประชุม แค่ 2 ครั้งระหว่างเดือนมกราคม 2021-สิงหาคม 2022

4. ขาดงบประมาณและการสนับสนุนที่จำเป็น: สภาเด็กและเยาวชนได้รับงบอุดหนุนจากรัฐบาลเฉลี่ย เพียง 18,353 บาทต่อแห่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และลดลงเหลือ 14,302 บาทต่อแห่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ยิ่งไปกว่านั้น คณะบริหารสภายังไม่ได้รับการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ทักษะการเจรจาต่อรอง การรับฟังความเห็นของเด็ก และการจัดการโครงการ ขาดที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงที่มี

ความรู้ความเชี่ยวชาญ อีกทั้งยังขาดเจ้าหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งมีเวลาเพียงพอจะรับภาระงานของสภา และคณะบริหารสามารถบังคับบัญชาได้อย่างเต็มที่

สภาเด็กและเยาวชน 8,781 แห่ง ซึ่งเป็นองค์กรผู้แทนเด็กและเยาวชนที่กฎหมายรับรอง ยังขาดความเป็นตัวแทนที่ดี อิสระ อำนาจหน้าที่ และงบประมาณที่เพียงพอ การที่สภาเด็กและเยาวชนได้รับงบอุดหนุนเฉลี่ยเพียง 18,353 บาทต่อแห่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และลดลงเหลือ 14,302 บาทต่อแห่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ส่งผลให้สภาไม่สามารถเป็นช่องทางการมีส่วนร่วมที่มีความหมายสำหรับเยาวชนได้จริง

จึงต้องแก้ปัญหา 4 เรื่องดังกล่าวโดยเร็วที่สุด สภาเด็กและเยาวชนก็จะมีศักยภาพที่จะเป็นกระบอกเสียงเชิงนโยบายของเด็กและเยาวชนที่มีความหมาย จึงเสนอให้ปฏิรูปสภาเด็กและเยาวชนโดยให้สมาชิกมาจากการเลือกตั้ง เป็นอิสระจากรัฐบาล มีเครื่องมือในการมีส่วนร่วมเชิงนโยบายที่ชัดเจน และต้องร่วมมือกับเยาวชนนอกสภามากขึ้นเป็นเครือข่ายเยาวชนที่เป็นพลเมืองที่มีพลังในการขับเคลื่อนสังคมประชาธิปไตยได้²

เยาวชนเป็นรากฐานประชาธิปไตยที่สำคัญของประเทศ เป็นคลื่นลูกใหม่ที่มีไฟ พลังขับเคลื่อนประชาธิปไตย มีพลังความมุ่งมั่น สร้างสรรค์ มีศรัทธา ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมือง มีดวงจิตที่สะอาด บริสุทธิ์ งดงาม ปราศจากผลประโยชน์ที่แฝงเร้นอยู่เบื้องหลัง ดังนั้น เยาวชนจึงเป็นต้นกล้าประชาธิปไตยที่สำคัญยิ่ง การรับฟังเสียงเยาวชนและประชาชนจะทำให้ประชาธิปไตยในประเทศเจริญงอกงามอุดมสมบูรณ์ กลายเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นความสำคัญกับเสียงของเยาวชนและประชาชนในทุกกระดับ

² วรธร เลิศรัตน์. (26 ตุลาคม 2565). ให้เสียงเยาวชนมี 'ความหมาย': เปิดกระบวนการนโยบายให้เยาวชนมีส่วนร่วม. สืบค้น 29 มกราคม 2567 จาก <https://www.the101.world/youth-participation-in-policy-process/>

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณาญัตติ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่¹

การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นระบบการเมืองการปกครองที่ได้รับการยอมรับในสังคมโลกว่าเป็นระบบการปกครองที่ดีที่สุด อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ได้ให้คำนิยามระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ไว้ว่า การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (government of the people, by the people, and for the people) อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยประชาชนทำหน้าที่ปกครองตนเองโดยตรง (Direct Democracy) โดยประชาชนเลือกผู้แทนขึ้นทำหน้าที่แทนตน แล้วผู้แทนเหล่านั้นมีหน้าที่ร่วมกันกำหนดทั้งผู้ปกครอง (รัฐบาล) นโยบาย และวิธีการปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้กระบวนการทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยทุกกระบวนการ ทุกระดับ และทุกมิติ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ประชาชนต้องมีคุณสมบัติที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อหลักการประชาธิปไตย เช่น มีความสนใจ กระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง หรือติดตาม ควบคุม และตรวจสอบการทำงานของรัฐอย่างจริงจัง เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ประชาชนต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองตามที่คณะที่ว่า “กิจกรรมทางการเมืองการปกครองเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องเอาใจใส่รับผิดชอบจะหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธให้พ้นความรับผิดชอบของตนหาได้ไม่” หรือ “การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน”

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยและสังคมโลกในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าคนรุ่นใหม่ที่เป็นเยาวชน มีความต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จากแต่ก่อนที่เริ่มจากกิจกรรมของนักเรียน นักศึกษาที่มักจะเกี่ยวข้องกับการเรียกร้องเรื่องราวที่กระทบต่อชีวิตของเยาวชน และมักจะเน้นไปที่นโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับเยาวชน เช่น ปัญหาเกี่ยวกับค่าเล่าเรียน เรื่องการนันทนาการ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันนี้ การเมืองระดับเยาวชนนั้น ได้ยกระดับไปสู่เรื่องของขบวนการที่เยาวชนเป็นผู้นำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะในระบอบประชาธิปไตยประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนจึงเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวผู้ปกครอง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางการเมืองและการบริหารหลายรูปแบบ การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสระภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น

¹ พระครูปริยัติธรรมเมธี (อชิรวชิญาณันท์ อริยมณีโก). (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่. วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์, 7(1), 83-91

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Approach) ถือว่าเป็นแนวคิดตัวอย่างหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในชุมชนหรือสังคมให้เป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น ในฐานะสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะอยู่ในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นที่แสดงออกให้เห็นถึงการพัฒนารับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตอย่างเป็นตัวตน การควบคุม การใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม แนวคิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อสร้างความเป็นชุมชนเข้มแข็ง (Strong Community) หากสมาชิกของชุมชนหรือสังคมมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันแล้วจะเป็นจุดผลักดันให้ชุมชนเกิดการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาของชุมชนในแต่ละขั้นตอนบรรลุเป้าหมาย แนวคิดการมีส่วนร่วม โดยการระดมสมอง เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่สามารถช่วยทำลายการขัดขวางทางความคิด และยังช่วยในการแสวงหาคำตอบที่แยบยล ในบางเรื่องที่ไม่สามารถค้นหาคำตอบได้ การใช้เทคนิคระดมสมองจึงถือว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะการระดมพลังสมองจะช่วยในการค้นหาคำตอบที่ต้องการและสามารถขจัดคำตอบที่ไม่ต้องการออกไป การมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ แนวคิดการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวาง ในการเลือกการบริหารและการประเมินผลของแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น

แนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคสังคมในการเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบมักจะเกิดขึ้นจากสาเหตุหลัก 3 ประการด้วยกัน คือ

- 1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลของบุคคลซึ่งบังเอิญต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
- 2) ความเดือดร้อนและไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่อยู่ ณ นั้นผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน
- 3) การตกลงร่วมใจกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการสนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขึ้น

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการยอมรับสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือการให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุก ๆ คน

โดยหลักการและโดยการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น คือสิ่งที่สวนทางกับการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจ และการลดบทบาทของประชาชนทั้งในเมืองและในชนบทให้เป็นเพียงผู้ถูกกำหนดในการพัฒนา เมื่อมองในมิติของการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย 3 มิติ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจว่าควรทำและไม่ควรทำอย่างไร
- 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา เช่น การดำเนินงานตามที่ได้วางไว้
- 3) การแบ่งสรรประโยชน์จากโครงการที่ทำขึ้น

โดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมมือกันการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของแต่ละคน ในการแก้ปัญหาของชุมชนและพัฒนางานในกลุ่มให้มีความโปร่งใสและให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น และการเน้น ลักษณะการมีส่วนร่วมในประเด็นที่เกิดจากกิจกรรม เช่น การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในประโยชน์สาธารณะ การเข้าร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน และร่วมตรวจสอบในลักษณะองค์กรชุมชน ฯลฯ และการเน้น การศึกษาในลักษณะของการบริหารที่เกิดจากการดำเนินงานในทางนโยบายและในทางปฏิบัติการ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกับชุมชน

1.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีสำคัญมากเพราะมาจากวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ว่าเขามีความต้องการที่จะให้การบริหารเป็นในวิถีทางใดที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความสุขอยู่ดีกินดีและมีความสงบสุขในสังคมนั้น ๆ

การที่จะทำให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้นเนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ๆ จะรู้สึกผูกพันรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น ส่งผลให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาเพิ่มขึ้น และจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการบริหารการปกครอง พอสรุปได้ในประเด็นสำคัญดังนี้

- 1) ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องที่ กล่าวคือ การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาแต่ละท้องที่นั้น ควรที่จะให้ประชาชนในท้องที่ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของตน ประชาชนจะรู้ว่าความต้องการของตนคืออะไร ทำให้สามารถกำหนดแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการได้เหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกจุดและตรงประเด็น

- 2) ทำให้ประชาชนต้องผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนมีส่วนร่วมเมื่อประชาชนได้เสนอแนวทางในการพัฒนาท้องที่ของตนแล้ว เขาย่อมรู้สึกผูกพันตนเองที่จะต้องดำเนินกิจกรรมบางประการอันจำเป็นทำให้สิ่งที่เสนอแนะมาปฏิบัติให้บรรลุผล ประชาชนจะร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

- 3) ทำให้ประชาชนรู้สึกรักและหวงแหนในท้องที่ของตนเองจากข้อ 2 เมื่อประชาชนผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนเสนอแนะและร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานแล้วจะก่อให้เกิดผลต่อมาก็คือความรักความภูมิใจและความหวงแหนในท้องที่ของตน เนื่องจากตนเองได้มีส่วนร่วมทำให้ให้ท้องที่เจริญรุ่งเรืองและพัฒนาขึ้น

- 4) ทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาล การให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่าง ๆ เท่ากับรับหลักการในเรื่องการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องที่แต่ละแห่ง เมื่อประชาชนในท้องที่สามารถดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ

ได้ด้วยตนเองก็จะทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง รัฐบาลก็ย่อมมีเวลามากขึ้นที่จะไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศต่อไปได้

5) ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนในระดับตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ย่อมเป็นการปลูกฝังเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับประเทศชาติต่อไป

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการดำเนินงานหลายประการโดยเฉพาะการทำให้ประชาชนยอมรับโครงการและสามารถดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด เนื่องมาจากกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นตรงกับความต้องการของประชาชน อีกทั้งยังช่วยในการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในการช่วยเหลือตนเองอันเป็นการนำไปสู่การพึ่งตนเองได้อย่างดียิ่ง

2. การศึกษาวิชาความเป็นพลเมืองและระบบสถานักเรียนในสหราชอาณาจักร

การเป็นพลเมืองเป็นวิชาบังคับที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรแห่งชาติตั้งแต่ปี ค.ศ. 2002 และเริ่มการสอนครั้งแรกในปี ค.ศ. 2008 จากนั้นได้มีการทบทวนหลักสูตรการสอนปี ค.ศ. 2008 ปี ค.ศ. 2013 และปี ค.ศ. 2014 ตามลำดับ ทั้งนี้ ในการทบทวนครั้งล่าสุด เครือข่ายพันธมิตรชื่อว่า Democratic Life ประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรมรณรงค์เพื่อสนับสนุนวิชาความเป็นพลเมืองในหลักสูตรแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้วิชาความเป็นพลเมืองยังคงเป็นวิชาในหลักสูตรระดับชาติ โดยมีการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมในโรงเรียนทั่วประเทศ

อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาในสหราชอาณาจักรมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารของประเทศต่าง ๆ ในสหราชอาณาจักร ไม่ว่าจะเป็นสกอตแลนด์ เวลส์ และไอร์แลนด์เหนือ ดังนั้น การจัดเตรียมหลักสูตรความเป็นพลเมืองจึงมีความแตกต่างกันในเขตอำนาจต่าง ๆ โดยในประเทศอังกฤษมีการสอนเรื่องความเป็นพลเมืองตั้งแต่ระดับประถมศึกษา แต่ไม่ได้เป็นวิชาบังคับในหลักสูตรแห่งชาติ แต่ในระดับมัธยมศึกษาการเป็นพลเมืองเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรของโรงเรียนทั่วประเทศ ในประเทศไอร์แลนด์เหนือการเป็นพลเมืองท้องถิ่นและการเป็นพลเมืองของโลกเป็นส่วนหนึ่งของวิชาบังคับในหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อการทำงานและการใช้ชีวิต ในประเทศสกอตแลนด์ไม่ได้เป็นวิชาบังคับแต่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเกี่ยวกับประชาธิปไตยในวิชาสังคมศึกษา และในประเทศเวลส์ความเป็นพลเมืองจะถูกบรรจุโดยการแทรกเนื้อหาไว้ในวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชามนุษยศาสตร์ (Humanities) ซึ่งครอบคลุมสังคมศึกษา

ทั้งนี้ การสอนเรื่องความเป็นพลเมืองจะไม่สามารถหลีกเลี่ยงประเด็นที่มีความอ่อนไหวทางการเมือง ดังนั้น การรักษาความเป็นกลางทางการเมือง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนวิชาดังกล่าว โดยวิชาความเป็นพลเมืองจะสอนเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความเข้าใจ ที่ผู้เรียนรู้จำเป็นต้องมีในการเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย นักเรียนจะได้รับการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตย การเมือง รัฐสภา และการลงคะแนนเสียง รวมถึงการสอนเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

ความยุติธรรม กฎหมาย อัตลักษณ์และความแตกต่าง นอกจากนี้ นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ และสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความยั่งยืน การเงินและเศรษฐศาสตร์ และบทบาทของสหราชอาณาจักรในเวทีโลก โดยมีการนำกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงและร่วมสมัยในบริบทระดับท้องถิ่นถึงระดับโลกมาบรรจุในบทเรียน ทำให้เด็กนักเรียนสามารถเข้าใจประเด็นต่าง ๆ มากขึ้น ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองได้รับการพัฒนาควบคู่ไปกับทักษะการเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active citizenship) โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จำลองแบบกิจกรรมทางเมืองในระบอบประชาธิปไตย เช่น การรณรงค์การเลือกตั้ง เป็นต้น²

สถานักเรียนในสหราชอาณาจักร

สถานักเรียนหรือรัฐบาลนักเรียนหรือสมาพันธ์นักเรียน เป็นสภาตัวแทนที่ประกอบด้วยนักเรียนที่ได้รับเลือกโดยตรงจากเพื่อนร่วมสถาบันเพื่อเป็นกระบอกเสียงสนับสนุนผลประโยชน์ของนักเรียน และทำงานร่วมกับคณาจารย์และฝ่ายบริหารของโรงเรียน โดยสถานักเรียนเหล่านี้มีกระจัดกระจายอยู่ในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่โรงเรียนประถมศึกษาไปจนถึงมหาวิทยาลัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้แน่ใจว่าเสียงของนักเรียนจะได้รับการรับฟังในประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของพวกเขา

โดยสถานักเรียนมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. สถานักเรียนต้องปกป้องผลประโยชน์และเป็นกระบอกเสียงให้กับนักเรียน เพื่อส่งต่อข้อกังวลต่าง ๆ ไปยังฝ่ายบริหารของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยนั้น ๆ เช่น นโยบายด้านการศึกษา กิจกรรมนอกหลักสูตร การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น

2. สถานักเรียนจะจัดกิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมที่ส่งเสริมจิตสำนึกร่วมของชุมชนในหมู่นักเรียน เป็นส่วนช่วยในการสร้างสายสัมพันธ์และมิตรภาพนอกห้องเรียน

3. สถานักเรียนจะเป็นผู้จัดงานเต้นรำใหญ่ประจำปีของโรงเรียน (Prom or School Formal) และเป็นองค์กรที่ระดมทุนรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักรู้และขับเคลื่อนการกุศล สถานักเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสริมสร้างประสบการณ์ของนักเรียน

4. สถานักเรียนอำนวยความสะดวกในการสื่อสารระหว่างนักเรียน คณาจารย์ และฝ่ายบริหาร เพื่อให้ทำให้อุ่นใจได้ว่าการตัดสินใจของฝ่ายบริหารจะต้องพิจารณาจากมุมมองของนักเรียนทุกครั้ง

5. การได้รับเลือกเป็นผู้แทนในสถานักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนพัฒนาความเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นทักษะที่ทรงคุณค่าสามารถนำมาต่อยอดในอนาคต

การมีส่วนร่วมในสถานักเรียนส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและสถาบัน ดังนี้

1. สมาชิกสถานักเรียนได้รับมอบอำนาจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

2. นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงในด้านประชาธิปไตยเมื่อเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในสถานักเรียน การมีส่วนร่วมในการเป็นพลเมือง และการเป็นสมาชิกของชุมชนที่มีความตื่นตัวทางการเมือง

² Association for citizenship teaching. (2024). **What is Citizenship education?** สืบค้น 29 มกราคม 2567 จาก <https://www.teachingcitizenship.org.uk/what-is-citizenship-education/>

3. การเป็นสมาชิกในสถานักเรียนส่งผลต่อการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การพูดในที่สาธารณะ การเจรจาต่อรอง การวางแผนกิจกรรม และการบริหารความขัดแย้ง ซึ่งสามารถนำมาต่อยอดทักษะที่จำเป็นในหน้าที่การงานในอนาคต

4. สถานักเรียนที่มีประสิทธิภาพจะมีอิทธิพลเชิงบวกต่อบรรยากาศของโรงเรียน โดยโรงเรียนจะสามารถบริหารจัดการปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความเคารพและการทำงานร่วมกันในโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสถานศึกษา คือการแบ่งแยกทางชนชั้นที่ค่อนข้างลึกซึ้งในสังคมของประเทศอังกฤษ โดยผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีภูมิหลังเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสจะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มนักเรียนที่มาจากชนชั้นกลาง นอกจากนี้ นักเรียนที่มาจากกลุ่มผู้ด้อยโอกาวยังไม่มีความมั่นใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายในสถานศึกษา เมื่อเทียบกับนักเรียนที่มาจากชนชั้นอภิสิทธิ์ สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าช่องว่างระหว่างชนชั้นกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างชัดเจนเป็นพิเศษในประเทศอังกฤษเมื่อเทียบกับประเทศประชาธิปไตยอื่น ๆ โดยนักวิจัยเชื่อว่าช่องว่างดังกล่าวกำลังทวีความรุนแรงขึ้นในระบบการเมืองภายในโรงเรียน โดยผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีหนังสือมีแนวโน้มที่จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งสถานักเรียนมากกว่าผู้ที่ไม่ค่อยมีหนังสือที่บ้าน รวมถึงนักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะทำกิจกรรมทางการเมืองในโรงเรียนมากกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานทางการศึกษาต่ำ

กล่าวโดยสรุป สถานักเรียนในสหราชอาณาจักรมีบทบาทสำคัญในการเป็นกระบอกเสียงของนักเรียนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นทางสังคมและการมีส่วนร่วม เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการพยายามกำหนดเป้าหมายเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในสถาบันศึกษา³

3. เกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งของสภาล่าง (Lower House) ในต่างประเทศ

ตารางที่ 1 เกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งของสภาล่าง (Lower House) ในต่างประเทศ

ประเทศ	เกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งของสภาล่าง (Lower House) ในต่างประเทศ
แอลเบเนีย	18
แอลจีเรีย	28
อันดอร์รา	18
แองโกลา	35

³ G. Sanderson. (15 August 2023). **What is a Student Council in the UK? A Comprehensive Guide.** สืบค้น 29 มกราคม 2567 จาก <https://home.smartschoolcouncils.org.uk/bloglist/2023/8/15/what-is-a-student-council-in-the-uk-a-comprehensive-guide>

ประเทศ	เกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งของสภาล่าง (Lower House) ในต่างประเทศ
อาร์เจนติน่า	25
อาร์มีเนีย	25
ออสเตรเลีย	18
ออสเตรีย	18
อาเซอร์ไบจาน	18
บาฮามาส	21
บาร์เรน	30
บังกลาเทศ	25
บาร์เบโดส	21
เบลารุส	21
เบลเยียม	18
เบลีซ	18
เบนิน	25
ภูฏาน	25
โบลีเวีย	18
บอตสวานา	18
บราซิล	21
บัลแกเรีย	21
บูรุนดี	25
กาบูนเวร์ดี	18
แคเมอรูน	23
แคนาดา	18
สาธารณรัฐแอฟริกากลาง	-
ชิลี	21
จีน	18
โคลัมเบีย	25
คอโมโรส	18
สาธารณรัฐคองโก	25
คอสตาริกา	21
โกตดิวัวร์	23

ประเทศ	เกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งของ สภาล่าง (Lower House) ในต่างประเทศ
โครเอเชีย	18
คิวบา	18
ไซปรัส	21
สาธารณรัฐเช็ก	21
เดนมาร์ก	18
จิบูตี	23
โตมิניกา	21
สาธารณรัฐโตมิกัน	21
ติมอร์ตะวันออก	17
เอกวาดอร์	18
อียิปต์	25
เอลซัลวาดอร์	25
อิกวาทอเรียลกินี	25
เอสโตเนีย	21
เอธิโอเปีย	21
ฟีจี	18
ฟินแลนด์	18
ฝรั่งเศส	18
แกมเบีย	21
จอร์เจีย	25
เยอรมนี	18
กานา	21
กรีซ	25
เกรนาดา	18
กัวเตมาลา	18
กินีบิสเซา	21
กายอานา	18
ฮ่องกง	21
ฮอนดูรัส	21
ฮังการี	18

ประเทศ	เกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งของสภาล่าง (Lower House) ในต่างประเทศ
ไอซ์แลนด์	18
อินเดีย	25
อินโดนีเซีย	21
อิหร่าน	26
อิรัก	28
ไอร์แลนด์	21
อิสราเอล	21
อิตาลี	25
จาไมกา	21
ญี่ปุ่น	25
จอร์แดน	30
คาซัคสถาน	25
เคนยา	18
คิริบัส	21
คูเวต	30
คีร์กีซสถาน	21
คอซอวอ	18
ลัตเวีย	21
เลโซโท	18
ไลบีเรีย	25
ลิทัวเนีย	21
ลักเซมเบิร์ก	18
มาลาวี	21
มาเลเซีย	21
มัลดีฟส์	18
มอลตา	18
หมู่เกาะมาร์แชลล์	21
มอริเตเนีย	25
มอริเชียส	18
เม็กซิโก	21

ประเทศ	เกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งของ สภาล่าง (Lower House) ในต่างประเทศ
ไมโครนีเชีย	30
มอลโดวา	18
มองโกเลีย	25
มอนเตเนโกร	18
โมซัมบิก	18
เมียนมา	25
นามิเบีย	21
นาอูรู	20
เนปาล	25
เนเธอร์แลนด์	18
นิวซีแลนด์	18
นิการากัว	21
ไนจีเรีย	30
เกาหลีเหนือ	17
นอร์เวย์	18
ปากีสถาน	25
ปาเลา	25
ปาเลสไตน์	28
ปานามา	21
ปาปัวนิวกินี	25
ปารากวัย	25
เปรู	25
ฟิลิปปินส์	25
โปแลนด์	21
โปรตุเกส	18
กาตาร์	30
โรมาเนีย	23
รัสเซีย	21
รวันดา	21
เซนต์คิตส์และเนวิส	21

ประเทศ	เกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งของ สภาล่าง (Lower House) ในต่างประเทศ
เซนต์ลูเชีย	21
เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์	21
เซาตูเมและปรินซิปี	18
เซเนกัล	25
เซอร์เบีย	18
เซเชลส์	18
เซียร์ราลีโอน	21
สิงคโปร์	21
สโลวาเกีย	21
หมู่เกาะโซโลมอน	21
แอฟริกาใต้	18
เกาหลีใต้	18
สเปน	18
ศรีลังกา	18
ซูรินาม	21
สวีเดน	18
สวิตเซอร์แลนด์	18
ไต้หวัน	23
ทาจิกิสถาน	30
แทนซาเนีย	21
ไทย	25
โตโก	25
ตรินิแดดและโตเบโก	18
ตูนิเซีย	23
ตุรกี	18
ตูวาลู	21
ยูกันดา	18
ยูเครน	21
สหราชอาณาจักร	18
สหรัฐอเมริกา	25

ประเทศ	เกณฑ์อายุขั้นต่ำในการสมัครรับเลือกตั้งของ สภาล่าง (Lower House) ในต่างประเทศ
อุรุกวัย	25
อุซเบกิสถาน	25
วานูอาตู	25
เวเนซุเอลา	21
เวียดนาม	21
แซมเบีย	21
ซิมบับเว	21

ที่มา: Age of Candidacy, 2567, สืบค้นจาก <https://academic-accelerator.com/encyclopedia/age-of-candidacy>

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 0 2242 5900 ต่อ 5730, 5740, 5750

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

Tel. 0 2242 5900 ext. 5730, 5740, 5750

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร